

Uzs. reik. ministeriu konferencija bus atideta?

Londonas. Šiandien užs. reik. ministrai svarstys Byrnes pasiūlymą atidėti Paryžiaus Konferenciją iki birželio 15 d. ir sušaukti pilną taikos konferenciją liepos 1-ą arba 15 d.

Vakar jie vėl skyrėsi savo nuomonėmis dėl sutarties su Italija.

Bevinas pareiškė, kad britai nepasirašys jokios sutarties, pagal kurią "Pietų Amerikos senusi griminė vėl būtų pavestota italų dominavimui".

VOKIETIJOS ARUODAS LIKĘS RYTŲ ZONOJE

Paryžiaus keturių užsienio reikalų ministrų konferencija vakar prieš piet turėjo laisvą pasitarimą Vokietijos vidaus klausimu. Byrnes pasiūlė užsienio reikalų ministrams paskirti savo ypatingus įgaliotinius Vokietijai, kurie paruoštų išsamų pranešimą apie esamą padėtį ir būdus jai pagerinti, nes ilgiau užtrukęs chaosas Vokietijoje gali iššaukti sunkių komplikacijų Europoje ir pasaulyje. Vokietija vėl turi tapti ūkiniu vienetu kitaip maitinimo krizė vakarinėse zonos niekad nesibaigs, o vis plėsis, nes Vokietijos aruodas likęs uždaroje, vakarinėms zonomis neprieinamoje, rytų zonoje. Atsakydamas į šį britų pasiūlymą, Molotovas paprasė laiko jį apsvarstyti ir pareikalavo žinių apie padėtį vakarų zonoje. Bevinas sutiko tuoj duoti visas pageidaujamas žinias. Bidault reikalavo Reino sritį atskirti nuo Vokietijos.

Popietiniame oficialiame posėdyje buvo svarstomas JAV pasiūlymas atidėti Paryžiaus pasitarimus iki birželio mėn. 15 d. o taikos konferencija sušaukti liepos mėn. 1 d. ar 15.

NBPAVYKUSIOS DERYBOS

Azarbeidžano autonominės vyriausybės šefas žada paskelbti oficialų komunikatą apie nepavykusias derybas su centrine vyriausybe. Anot jo, kaip tik būsianti konstituciniai pagrindais sudaryta vyriausybė, jis atsiimsiąs Azarbeidžano autonomijos reikalavimą.

PERSIJA GRAŠO PANAUDOTI JĖGĄ

Teheranas. Vienas Persijos užsienio reikalų ministerijos valdininkas pareiškė, kad įvykę pasitarimai tarp Persijos ir Azarbeidžano nedavė jokių rezultatų, kadangi Azarbeidžanas, remiamas Sovietų Sąjungos, stato neįvykdomus reikalavimus.

Kaip Persijos žinių agentūra praneša, į Azarbeidžano pasienį pasiūta penkis persų divizijos. Ministeris pirmininkas Sultaneh pareiškė, kad teks pavartoti jėgą, jeigu Azarbeidžanas nesutiks su jo pasiūlymais išlaikyti „vienybę ir broliškumą“.

SUNKIOS STREIKO PASĖKOS JAV

Naujorkas. Angliakasių streikas Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kuris tęsiasi jau 40 dienų, labai pasunkino pagalbos tiekima badaujantiems kraštams. Streiko pasėkoje liko be darbo apie 1.000.000 darbininkų, kadangi tiek pramonės įmonės, tiek geležkeliai pritrūko anglies.

Fordo įmonės pareiškė, kad artimiausiomis dienomis 110.000 darbininkų turės nutraukti darbą, nes trūksta anglies. Tais pat sumetimais Chryslerio įmonės taip pat paleidžia 70.000 darbininkų. Susisiekimas geležinkeliu daugely vietų yra taip pat sustojęs.

GRIEŽTAS GRAIKIJOS VYRIAUSYBĖS ŽYGIS

Atėnai. Kaip BBC iš Atenų praneša, saugumo ministeris uždarė 150 ekstremistinių kairiųjų ir dešiniųjų partijų padalinių. Šis potvarkis palietė daugiausia monarchistų vadinamą X organizaciją ir kairiųjų EAM.

Šiomis dienomis graikų vyriausybė, susitarusi su ištrėmimo esančiu Graikijos karalium Jurgiu nutarė šių metų rugsėjo pirmą dieną praveisti tautos atsiklausimą dėl monarchijos likimo.

JAU TIK 1000 KOLORIJŲ

Viena. Kaip Londono radijas praneša, alijantų kontrolinė taryba Austrijoje nutarė sumažinti dienos maisto normą iš 1200 į 1000 kalorijų.

POPIEŽIAUS KALBA

Popiežius Pijus XII priėmė audijencijoje prancūzų žurnalistus ir pasakė jiems kalbą. Jis nurodė, kad Prancūzijos žurnalistų pareigos ir atsakomybė yra labai didelė, kadangi Prancūzija ateity turės veikti pasaulį daugiau dvasiniais negu materialiniais veiksniais. Jis pakartojo žodžius, kuriuos jis prieš 9 metus pasakė Notre-Dame katedroje „melskitės, mylėkitės, budėkite“.

POPIEŽIUS ĮSPĖJA ITALŲ TAUTĄ

Roma. Kalbėdamas pergalės dienos proga į Italijos jaunimą, Popiežius Pijus XII konstatavo, kad Italijoje pradėjo reikštis prieš-krikščioniškos tendencijos ir kvietė katalikus rinkimuose balsuoti tik už tuos kandidatus, kurie besąlyginiai pripažintų Dievą ir respektuotų Bažnyčią.

[spėjęs, kad gyvenamas momentas yra sunkus, Popiežius kvietė Italijos jaunimą birželio 2 dieną pasisakyti už tuos, kurie nėra bažnyčios priešai.

Jis kvietė jaunimą nebūti pasyviu priešrinkiminėj akcijoj, bet eiti iš namų į namus, iš šeimos į šeimą, kad proga pareikšti savo krikščionišką nusistatymą nebūtų praleista.

VATIKANAS NUMATO ORGANIZACINES BAŽNYČIOS REFORMAS?

Romoje pasklido gandų, kad Vatikane susirinko taryba, kuri turės pasisakyti dėl totalitarinių režimų pasaulyje, o taip pat ir apsvarstyti Bažnyčios organizacinių reformų klausimus. Dėl šių gandų Vatikanas iki šiol dar nėra nieko pareiškęs.

ITALIJOS EKSKARALIUS EGIPTĖ

Aleksandrija. Buvęs Italijos karalius Viktoras Emanuelis III, kuris šiomis dienomis atvyko į Egiptą, apžiūrėjo vilą, kurioje jis numato ateityje gyventi.

Vėliavos pakėlimas Memmingeno-Airport lietuvių stovykloje
Iš kairės: II-ras — p. Adam Belina-Brzozovski, direktoras pavad., III-čias — kap. Theyer - svetys, vietinės amerikiečių įgulos karininkas, VI-toji — p. BERNE-CHURCHILL
— UNRRA-os skyr. 155 direktorė

Gediminas Galvanauskas

Posukis Prancūzijoje

Verpetai skambiųjų laisvių šalyje. Prancūzų revoliucija, lyg varpas, skleidė didžiųjų dužių garsą anuomet visoje Europoje. Lūžiais, užuolankomis, tai vėl tiesiu keliu pasiekia dideles ir mažas tautas atgarsiai — laisvė, lygybė, brolybė. Juos kiekviena tauta savai suprantą, kažkaip savu būdu prie jų pri-tampa. Anglosaksai tuos pradus taiko jiems priimtinu, ramiu būdu, neieškodami šaukiančių formų, o dabodami tikrovės ir tu-rinio.

Laisvės, lygybės, brolybės šūkiu yra vir-tė mitu. Juos mieliai įterpia įstatymų paragra-fuose ir įvairiose deklaracijose. Gyvenimas vis labiau pradeda pasigėsti tikrosios lais-vės, nebesupranta lygybės ir visai pamiršta brolybę, kurios vardu milijonai žudomi.

Bet pasaulis mėgsta didingus mitus. Jis amžius gyveno baimės mitu, pamažu atsikra-tęs jo, sukuria naujus — laisvės ar dabar gyvenamo tarpsnio demokratijos mitą, kuris lyg šydas dengia žiauriausias valdymo for-mas, pav., bolševizmą. Tie mitai slenka amžių gludumoje vienas po kito išsišakodami, dingdami ar savaimingame žaisme kitas lytis įgydami.

Prancūzai individualistai, turinio požiūriu konservatoriai, lakios vaizduotės ir meniškų išraiškų ieškotojai yra dideliais mėgėjais, kiekviename laikotarpyje, keisti konstituci-oninio rūmo fasadus. Jie, tos įgimtos savybės neatsisako ir tuo didžioju supratimo metu, kurį dabar kraštas pergyvena. Ukiškas skur-das leteną, uždeda, politiniu aistrų verpetai neišgyventi, krašte verda kova, kurios iš-davos šiandieną dar neišskios. Bet ir tuo metu prancūzas kūrėjas ryžtasi sukurti nau-ją konstituciją, kurios laisvių deklaracijoje dvelkia 1789 metai. Tas naujų lyčių ieškoji-mas ir jų nuolatinis deklaravimas tarytum turėtų tikslą įrodyti, kad turinys lieka tas pats. Ir jei kas pasišauna prancūzams naują gyvenimo turinį primesti, tai ne jie patys, bet šalutinė jėga, kurią vadinkime vardu — sovietai. Jie per savo patikėtinį — Prancūzijos komunistų partiją, siekia išplėsti įtaką ligi Pirinėjų, o atsiradus progai išsėsti Gib-raltare. Toji meška atsidūrusi porcelano krautuvėje mieliai savo nejaukų balsą keičia į lakštutės: prancūzai, jums nešamė laisvę, jos įgyvendinimą. Ta laime pasinaudojus, pagal Lenino taktiką, siekiama įnešti tiraniją, kad pasiekti savo tikslą. Ir į visą tai pran-cūzų tauta, kurią karo suirūtė nešena stumtelėjo į kairįjį musiteikimą, dabar pri-vertė tarti aišku ne. Ji pasisako prieš par-tijų diktatūrą tautos atstovybėje, ji nepa-tenkinta vykdomosios valdžios nusmukimu. Bet gegužės 5 d. pasisakoma ne vien konstitucijos klausimu. Tuo metu prancūzų tauta taria žodį ir politiniais klausimais. Komun-istų ir socialistų partijos agitavusios konstituciją priimti sulaukė pirmą skambutį. So-vietams draugiška politika atsiduria kryžke-lėje. Tais dviem klausimais tautos didžiama pasisako neigiamai. O dar prieš referen-dumą, lyg tyčiomis, Trumanas patikino Bi-dault, Prancūzijos užsienų reikalų ministerį, kad JAV rėms Prancūziją finansinai ir ūkiniai.

Ketvirtos respublikos originalusis tvarinys. Prancūzų tauta, per pusantį šimto metų,

sukūrė net dvylika konstitucijų, kai JAV tenkinasi vienintele. Jų didžiama prasideda laisvių deklaracija. Pirmosios keturios kon-stitucijos pasižymi didžiuliais šuoliais, nes kai kurios, pav., fruktidorinėje, 1795 m. di-rektorijos konstitucijoje, mieliau kalbama apie „gero piliečio“ savoką, kaip neapbrėžtą laisvę, lygybę ar nesamą brolybę. Antrosios respublikos (1848. XI. 4 d.) konstitucijoje vėl grįžtama prie revoliucinių šūkių. Ji eilę kartų pakeičiama ir po nelaimingo 1870 m. karo sukuriama trečioji respublika 1875 m., kurios konstitucijoje įvesdinama respublikos prezidento institucija, kuri primena konstituc-inį monarchą. Tautos atstovybė (Chambre des deux putės) koreguojama senato, kuris renkamas 9 metams. Respublikos prezidentą renka abiejų rūmų susirinkę (Assemblée nationale). Jis nei vieniems rūmams neatsakin-gas. Išskyrus Mac Manona, nei vienas prezi-dentas pilnai tomis teisėmis nepasinaudojo.

Ketvirtoji respublika susikūrusi 1945. XI. 21 d., kai buvo išrinkta, dabar neveikianti konstituanta, priėmė konstituciją, kurioje ypač rado atgarsio 1789 m. laisvių deklaraci-ja. Kaikas iš tiesų naujo įnešta, jei tai va-dinti naujybe, o ne atsilikimo pašalinimu. Šioje konstitucijoje pagaliau teisiniai suly-ginti vyrai ir moterys. Moterys gauna teisę balsuoti, nes anksčiau jos buvo išskirtos iš tarpo galinčių šiomis konstitucinėmis teisėmis naudotis.

Kas gi per vienas tas miręs naujagimis?

Laisvių deklaracijoje nurodoma, kad jomis galima naudotis jei neprieštarauja „visuomenės gerovei“. Kaip ši apibrėžtis primena nacionalsocialistų partijos programą! O „visuomenės gerovė“ beaiškiant lengvai galima pasirinkti diktatūros vieškelį.

Tautos valios reiškęja lieka vienintelė tautos atstovybė (Assemblée nationale). Nuo jos pareina ne vien vyriausybė, bet ir vy-riausias valstybės atstovas, respublikos pre-zidentas. Jis palyginus su trečiosios respu-blikos prezidentu, neatstoja net kviečių lauke bestovincios iškamšos, nes jį žvirbliai kiek-vienu metu gali nuversti nuo koto. Preziden-tas ne tik negali paleisti tautos atstovybės, bet jo buvimas pareina nuo pastarosios ma-lonės. Platesnėmis teisėmis gali naudotis mi-nisteris pirmininkas, kuris renkamas taipgi tautos atstovybės. Jis tam tikrais atvejais gali reikalauti paleisti tautos atstovybę, bet ar ji būtų paleista-nežinia.

Tautos atstovybė renkama penkeriems me-tams. Rinkikų amžius 20 m., renkamųjų 23. Patariamaisiais ir įstatymų svarstymo orga-nais yra ūkio taryba (Conseil économique) ir prancūzų sąjunginė taryba (Conseil de l'Union française), kuri atstovautų koloni-jalinį užnagarį.

Teismai taipgi pareina nuo tautos atstovy-bės. Ji renka vyriausio teisingumo rūmus (Haute Cour de justice), kurie sudaro teisin-gumo organus.

Ketvirtoji respublika, kuri kūriasi ant griuvusių du kartu nusiaubto krašto, trapi lyg šiltnamio gėlė. Krauju persisiurbusi prancūzų žemė, ruošia dar daugelį netikė-tumų iki bus pasiekta nuosaiki, darna ir kūrybinė dvasia. Komunistų partija, pasišo-kusi atskirose ministerijose susodinti partie-

čius ligi sargo, ruošėsi didesniai žygiui — valdyti kraštą. Maurice Thauvez mažiausiai numatytas ministeriu pirmininku. Partijos diktatūrai ruoštas kelias visu kruopštumu, kad per Kerenski būtų prieita prie Lenio. Ir štai šitoms užmačioms, nors socialistinis blokas varė plačiausias agitacijas už konstituci-ją, 1,2 ml. balsų persvara tauta pasakė: ne. Trojos arklys, kuris komunistų ir socialde-mokratų sutapdinimu vokiečiuose įvesdintas, prancūzų žemėn visai netikėtai negali bent tuo tarpu įžengti, nors vartai jau buvo pra-viri. Prancūzų tauta vėl turės naujus egzami-nus laikyti birzelio 2 d. renkant ne pa-prastą tautos atstovybę, bet naują konstitu-antą, kurios uždavinys baigti pirmosios pra-dėtą darbą. Bet ar ji geriau tą darbą atliks?

Prancūzijos partijų taktika. Po šio karo prancūzuose įvesta daug naujybių. Kitaip vadinama tautos atstovybė, senos dvasios laikraščiai eina naujais vardais, partijos pa-keičia iškabas, kuriose būtinai turi būti įrašyti žodžiai „socialistai“, „respublikonai“.

Prancūzų spauda susmelkėjusi, lėkštesnė ir tiražas sumenkėjęs. Milijoninio tiražo spauda išnyko. Jos vieton stoja šimtatūkstantinė. Tik viena „L'Humanité“, komunistų partijos organas nežymiai prašoka pusę milijono egzempliorių. Šis dienraštis taip artimai ri-kiuojasi „Pravdai“, o ypač „Izvestijai“, jog galima pasitenkinti šio mažojo Kremliaus balsu visai pamiršus, kad už tūkstančių kilo-metrų yra didysis, kuris įsakinėja ir nurodo, kaip tu ar kitu atveju laikytis.

Prieš tautos atsiklausimą visa spauda su-judo. Dviejų puslapių dienraščiai pavirto atsišaukimais, kurie pradėjo rėkiančiai ra-šyti: taip ir ne. Ir visa tai, iš tolo žiūrint, atrodo, kad tai žaismas užsispyrusių vaikų. Tikrumoje buvo ne žaismas, bet pasisakymas dėl Prancūzijos rytojaus, nuo kurio, netie-sioginiai perėjo vakarų Europos tolimesnė raida. Stovyklos toli nevienodo svorio ir su-dėties stojo į kovą. Dabartinė konstituantoj komunistinis ir socialistinis blokas, be kitų mažesnių partijų, sudaro 299 mandatus, o buržuazinis blokas tegalėjo sukrapštyti 249. Pikti gandai pasklydo, kad komunistų partija gavo nemažai aukso iš didžiojo Kremliaus, kad padariusi visa kas yra įmanoma buržuaziniai demokratiniam blokui nugalėti. Štai „L'Humanité“ š. m. gegužės mėnesio 3 d. čiułba prancūzų tautai: tik suvereninė tauta, tautos atstovybė vienintelis šeiminkas, šalia senatas, prezidentas tautos atstovybės tarnas, o viešpats, kaip Millerand ar Lebrun. Ir štai dar prieda: konstitucija apdraudžia darbininkus, saugo nuosavybės „nepažeid-žiamumą“, bet nuosavybes įgytas taupymu ir darbu. Pagaliau baigia tikėjimo laisvę. Visi nepritariantieji siems dviprasmiškiems šūkiams yra fašistai, reakcionieriai.

Prancūzų socialistai iš tiesų atsidūrė Ke-renskio padėtyje. Nors formaliai jie valdo kraštą, bet kiti šeiminkauja. O tokiais šeiminkais daug kur jaučiasi komunistai, kurie vadovaujasi nacionalsocialistiniais, bol-ševistiniais ar apskritai fašistiniais metodais. Socialistams neparanku sutapti su komu-nistais, todėl dar anksčiau Kalininas jų vadą L. Bliumą apšaukė parsidavėliu ir socializ-mo išdaviku, sulygindamas prancūzų socia-listus su vokiečiais socialdemokratais, kurie 1914 m. su buržuazinėmis partijomis Reichs-tage balsavo už karo kreditus. Jiems dar la-biau nepriimtina susidėti su buržuaziniu (tesinys 3 psl.)

Posukis Prancuzijoje

(tesinys iš 2 psl.)

frontu, kuris ryškiai pasisakė prieš kūrinių, kurio dalinių autoriūni yra socialistai. Tuo atveju jiems liko kelias pasisakyti už naują konstituciją, bet nėsiblokuojant su komunistais, kurie mielai norėtų juos apkabinti, kad galėtų pasmaugti.

Tas dvi partijas seka gausybė satelitų: tautinis frontas — MURF, CGT, žmogaus teisių sąjunga, respublikoniškas jaunimas, moterų sąjūdis, prekybininkų ir amatininkų sąjunga, tautinio auklėjimo sambūris, respublikoniški būrų kovotojai, lydimi saloninių bolševikų intelektualinės grupės, kurion įsirašęs ir garsusis atominių bombų tyrinėtojas F. Joliot-Curie.

Kitam blokui vadovauja MRP — respublikoniškas, katalikiško atspalvio naujas sąjūdis. Tautiškais sumetimais jis pasiliko vyriausybėje, bet konstitucijos klausimu paėmė vadovauti akcijai, kuri išreiškiama — ne. Jis negalėjo pasitraukti iš vyriausybės, kad komunistams neperdavus svarbių ministerijų, o ypač užsienių reikalų, kai dabar vyksta garsioji 4 galybių konferencija garsiuose Luxembourg rūmuose, Paryžiuje.

Ją seka PRL, respublikoniški socialistai,

radikalsocialistai, nepriklausomi liberalai, kairieji respublikonai, buvę rezistentai, UDSR, jaunieji respublikonai, respublikoniška sąjunga, socialistai demokratai, ūkininkų federacija ir neišbaigiama eilė kitų sąjūdžių, grupių ar atskalų. Visi jie šaukia, kad dabartinė konstitucija būtų atmeta, o aukštesniuose rinkimuose susilaukė terti savo žodį. Ir jų šauksmas buvo tautos užgirstas.

Praėjusį rudenį komunistai surinkę 5 mil., socialistai 4,4 mil. balsų, neatlaikė pozicijų. Iš pradžių, lyg arklių lenktynėse, užėmė pirmą vietą „taip“. Komunistai, kurie jau buvo tikri laimėjimu, kaip Hitleris karo mūšiu, pradėjo triumfuoti. Bet rinkimų dienos pabaiga atnešė staigmeną, kuri apkrėtė triumfuojančius nelemtu slogučiu. Jie išsikirstė. Socialistai ir komunistai aršiai vieni kitus pradėjo pulti ir kaltinti dėl netikusios taktikos. Pralaimėjimas sudavė smūgį Krenskiui ir Leninui. Apsukroji buržuazija triumfuoja vis labiau pasitikėdama savimi ir JAV parama. V. Molotovas vaikštąs Paryžiaus gatvėmis neįaukiai pergyveno šį nepasitenkinimą, kuris gali nulemti didesnę bolševikų paramą vokiškiems komunistams,

trokštantiems Ruhro sritį išlaikyti savo rankose.

Ir štai pralaimėjęs blokas sugalvoja naują išdaigą — konstituciją gali pakeisti dabartinė konstituantą, kad nerinkus naujos, numatytos tautai konstitucijos. Bet ir ši žūvis bus pro šalį. Tautinimėmis išdaigomis nepakeisti prancūzuose dabartinės srovės.

Pabaltijo pasiuntiniu skundas Pasaulio Saugumo Taribai?

JAV lietuvių spauda gyvai svarsto, ar Pabaltijo valstybių pasiuntinams JAV ir D. Britanijoj nevertėtų Pasaulio Saugumo Taribai įteikti bendrą skundą dėl sovietų kariuomenės buvimo Pabaltijo valstybėse. "Dirva" vasario mėn. 15 d. numery tuo reikalau rašo:

— Žinoma, vargu ar kas iš to skundo išeitų bet nežiūrint į tai, tokį skundą būtų labai pravartu pasiūsti. Laukti ir tylėti, gal būt, yra labai patogu, bet labai abejotina, ar laukimu ir tylėjimu galima laimėti bet kokią kovą, ypač tokią, kokią mes vedame prieš bolševikus ir prieš jiems palankų pasaulį. Mūsų diplomatiniai atstovai, kaip vieninteliai Lietuvos suvereneumo likuiai, kurie dar gali kalbėti Lietuvos vardu, turėtų išnaudoti kiekvieną progą bolševikų smurtui ir teroriui išskelti aikštėn. Ir numatymas, kad iš to tarpu nebūs didesnių vaisių, negali būti jų neveiklumo pateisinimas. Akcija ir toliau turi likti mūsų šūkis. Kalbėkime, kurie dar galime ir kuriems dar neužkimštos burnos. Nepesitenkinkime nereikšmingais ramimais, esą, Amerikos ir Anglijos nusistatymas Lietuvos atžvilgiu nepasikeitęs, o reikalaukime, kad sovietų smurtas iš tikrųjų tuojau būtų sustabdytas. Susispauskime tvirtai ir vieningai bei drąsiai žygiuokime pergalę vedančios kovos keliu.

(Iš "Laisvėn").

...

Bernardas Brazdžionis

ATMINIMŲ MIESTAS

Atminimuose žydintis mieste,
Su Nerim, su senais ažuolais,
Su manim tu ir temstant ir brėkstant
Dunksai liūdno benamio keliais.

Rūsčios supasi Nemuno bangos,
Tartum kruvinas skundas širdy,
Dengia dūmai ir žemę ir dangų,
Ieškai prieglaudos ir nerandi.

Laisvės pasaka — liepų alėja,
Uostas, tiltas, Maironio namai,
Pilies mūrai, tiek amžių tylėje,
Turgeaus aikštės, klegėję linksmiai.

Ir tu, Priskėlimo bažnyčia,
Ir jūs, rožės Muziejaus sode —
Kaip mažytė, be galo mažytė
Tolumo pasiklydus žvaigždė. —

Atminimuose likę man šviečiat
Sutemoj ir aušros spinduliuos,
Lyg varpų milžinų balsas kviečiat:
— Atgalios, atgalios, atgalios! ...

Festivalis prasidedo!

(Reportažas)

S. m. gegužės 12 d. 15 val. 30 min., dalyvaujant Schongau amerikiečių įgulos Viršūninkui, Komendantui, Karininkams, vietos UNRRA-os Direktoriui, valdininkams ir daugeliui DP svečių iš kitų vietovių bei vietos gyventojams, Schongau — Altstadt'e pradėtas festivalis. Vietos UNRRA-os Direktorius p. Wishik, trumpai pasveikinęs baltiečius, pasiekusius gražių darbo laimėjimų, atidarė parodą ir, pagal *jo žodžius, perdavė su rengtą parodą baltiečiams į jų rankas. Po šios kalbos DP vietos kapela sugrojo Amerikos Hymną.

Po to pasakė šį festivalį apibudinančias kalbas visų trijų Baltijos tautų: estų, latvių ir lietuvių komitetų pirmininkai ir po kiekvieno jų kalbos buvo sugroti, dalyviams giedant, trys Baltijos tautų Hymnai.

Šios iškilmės buvo atliktos ant didžiulės parodos halės erdvaus stogo, giedrią — saulėtą dieną, plevėsuojant Amerikos, Lietuvos, Estijos ir Latvijos vėliavoms.

Atsidarė trijų Baltijos tautų kultūros parodos patalpų durys visiems norintiems šią parodą aplankyti, neišskiriant nė vokiečių...

Parodos halė erdvi ir šviesi. Bet statyta kariniams tikslams po karo — taikos metu ji buvo taip apleista, kad greičiau varnos ir kiti paukščiai galėjo tikėtis čia rasią aukštoje vietoje prieglaudą. Tik jau ne žmogus!

Išėjo kitaip. Štai šiose išvalytose iki „paganės juodimo“ patalpose, pagal iš anksto paruoštą planą, įvairiai bet tvarkingai rikiuojasi stalai, stalažai ir ant jų daugiau ir mažiau tirštai trijų tautų įvairūs spaudos, tautodailės, dailiojo meno eksponatai, ant sienų paveiksai, triptikai, diagramos - kiekvienas liudijantis apie šį ar apie tą trijų tautų laisvojo gyvenimo laimėjimą.

Todėl visiškai suprantama, kodėl taip godžiai laukė iškilmį dalyviai atidarant

parodos durų ir su koku „nirtimų“ buvo veržiamasi į vidų, kad tik pamatyti, ir kad tik greičiau... Tartum kiekvienas nujautė, kad čia turi būti ko nors gero, gražaus ir įdomaus. Ir kas taip jautė, tas neklydo ir neapsivilė.

Paroda suskirstyta į šiuos skyrius: 1/ istorinį 2/ diagramų, 3/ stovyklų gyvenimo, 4/ tautodailės ir 5/ dailiojo meno.

Kiekvienas lankytojas, neapsiriksiu pasakęs, žiūrėdamas šią plačią parodą turės kiek kitokį t. y. savo įspūdį, o iš to savo ir nuomonę. Tačiau, išuliai noriu pasiūlyti kiekvienam tautiečiui: lankytis kuo skaitlingiausiai — pavieniui ir būriais — šią parodą ir žiūrėdami ir vertindami šiuos skyrius, kaip mastą imkite galvon: turinį ir formą ir tu dviejų momentų santykiavimą. Tik šituo pagrindu galima bus pasiekti objektyvų vertinimo ir atskirti tikrą dalyką nuo išpūsto burbulio. Prie šio klausimo sugrįšiu dar ir aš, bet vėliau.

Ta pačią dieną vakarinė muzikos programoj dalyvavo: lietuvių — Jeroško vadovaujamas studentų kvartetas, latvių — choras ir estų — taip pat choras. Visi šie kolektyvai sudainavo po tris dainas, pagal tą pačią eilę, kaip minėjau. Tuo būdu pirmieji dainavo lietuviai, paskutinieji estai, o latviai viduryje. Jei mūsiškiai dešiniuuoju sparnu tik kvartetu atlaikė net 60 asmenų įdomiai ir elegantiškai estų chorvedžio Roman Toi diriguotą chorą — kairįjį sparną, tai šiuo kartu viduryje - latvių choras turėjo „nukentėti“.

Vakariniam pasilinksminime stovyklos svetainėj Jeroško kvartetas publikos labai dar kartą pasirodė. Ir šiuo kartu kvartetas publiką visai „nugalėjo“. Ir ne tik publiką, bet ir latvių mergaičių kvartetą ir estų temperamentingus šokėjus.

Su ta pergale baigėsi pirmoji festivalio diena. Antėjus.

Zurnalistu suvaziavimas

Nors labai pavėluotai, bet galų gale ir žurnalistai susiorganizavo. Suvaziavimas įvyko gegužės 11–12 d. d. Ji atidarė seniausias amžiumi žurnalistas A. Klimas. Suvaziavimui pirmininkavo red. J. Kardelis.

Be daugybės lietuvių centrinių ir bendruomeninių organizacijų bei asmenų suvaziavimui sveikino latvių žurn. Vardu "Vevzeme" red. Liud. Berzins. Jis taip pat laikė pranešimą apie šių dienų latvių spaudą.

Suvaziavimas išklausė bent kelių paskaitų; J. Kardelio apie šių dienų spaudos uždavinius, H. Blazo — apie spaudos trūkumus ir k. Pranešimai sukėlė gyvų diskusijų. Ypač daugelis pasisakė dėl šių dienų spaudos kultūrinio lygio, kad jis yra neaukštas ir reikalingas kelti. Tačiau kolegos žurnalistai buvo ir kaltinami, kad jie nieko į dabartinę spaudą nerašo ir šaukia tik apie jos žemą lygį.

Suvaziavimas nutarė tęsti Lietuvos žurnalistų sąjungos veiklą išseivijoj pagal senuo-

sius įstatus. Pagal juos išrinkti ir sąjungos organai.

Į Sąjungos Valdybą yra išrinkti šie asmenys: Dr. J. Pajaujis — pirm., Al. Merkėlis — I vice-pirm., J. Vaidėlys — II vice-pirm., S. Urbonas — izd., K. Obolėnas — generalinis sekretorius, H. Blazas, Braziulis, J. Cicėnas ir Kardelis — nariais.

Suvaziavimo iniciatoriai suruošė spaudos parodą, kurioje buvo išstatyti kone visi dabartiniai spaudos leidiniai. Taip pat buvo aplankyta latvių liaudies meno, rankdarbių ir dailės paroda. Ta pačia proga žurnalistai aplaukė prof. Vl. Jakubėno kolektyvo ir Hanau lietuvių choro koncertus.

Žurnalistai gyvai domėjosi ne tik spauda, bet ir propagandos reikalais. Siam tikslui pavedė Valdybai įsteigti Informacijų biurą.

Suvaziavimas praėjo gyvoj, darbingoj nuotaikoj. Kad tik gražūs sumanymai, projektai neliktų popieriuje!

T. S.

„LAISVĖS“ SALYJE

— "D. P. i. D." įsidėjo vieno lenko pabėgėlio įspūdžius. Tas lenkas 1944 m. gruody buvo NKVD suimtas Vilniuje. Sėdėjo Lūkiškių kalėjime. Kaliniai, jo pasakojimu, žiauriai tardomi ir mušami iki sąmonės netekimo. Kalėjimas perpildytas: normaliai galėjo sutilpti 5.000 kalinių, dabar sėdi 22.000 kalinių. Kalėjimo režimas žiaurus. Per pusantro mėn. negavo ir nusiprausti. Minimas lenkas kartu su kitais buvo išvežtas į TSRS gilumą. Veže vagonu su 60 žmonių.

Kelionė iki Saratovo truko 2 savaites. Iš Saratovo buvo pėsti varomi prie dujų vamzdžių. Gyveno barakuos, o dalis žemėje iškastose landynėse. Viso 2.000 žmonių, o stovyklos dydis 200×250 metrų. Užsiklojimo ar pasiklojimo jokio. Darbas nuo 4.30 iki 6 val vakaro (grįžimo laikas neįskaitomas). Toje stovykloje be kitų, buvo per 150 lietuvių, kaliniai bando bėgti, bet saugoma su šunimis. Po darbų kasdien tenka klausytis politrukų pranešimo.

WIURZBURGO MENININKŲ GASTROLĖ MEMMINGENO-AIRPORT STOVYKLOJE

Pirmadienį ir antradienį š. m. gegužės mėn. 20 ir 21 d. d. Memmingeno stovyklos teatre Wiurzburgo Lietuvių Scenos Meno Mėgėjų Kolektyvas vaidins P. Vaičiūno 3 veiksmų dramą "Sudrumstoji Ramybė" ir S. Čiurlionienės 4 v. dramą "Aušros Sūnūs". Režisierius P. Zenkevičius. Dailininkas Česlovas Janušas.

Bilietai jau gaunami pas blokų vedėjus.

MEMMINGENO TAUTINIŲ SOKIŲ GRUPĖS PAŠISEKIMAS

Memmingeno stovyklos tautinių šokių grupė, sėkmingai dalyvaus Schongau meno festivaly, birželio 9 d. dar kartą yra pakviesta atlikti programą tame pačiame festivaly. Tada, manoma, dalyvaus ir svečiai iš užsienio.

MEMMINGENO SPORTO ŽINIOS

Memmingenas. V. 11–12 mūsų stovykloje latviai suruošė komandinį stalo teniso turnyrą. Vyrų turnyre dalyvavo Augsburgio latvių komanda, Esslingeno latvių 2 k-dos, vietos latvių 4 k-dos, vietos lietuvių 2 k-dos ir estų 1 k-da. Komandą sudarė 3 žaidėjai, buvo žaidžiama 2-jų minusų sistema.

Pirmą vietą, laimėjo Memmingeno I-ji lietuvių komanda, pusfinaly įveikusi vietos latvius 5:2 ir finale 5:4. Jau latviai buvo įsitikinę, kad teks dar trečią kartą lošti, bet lemiamąjį tašką išplėšė iš jų geriausio žaidėjo V. Bukevičius.

Motėrų stalo teniso varžybose I-ją vietą laimėjo Esslingeno latvės.

Ta pačia proga įvyko draug. krepšinio rungtynės tarp vietos latvių ir Wiurzburgo latvių. Laimėjo svečiai.

V. 12. lietuviui pralaimėjo krepšinį prieš Wiurzburgo latvius 33:28.

V. 14. lietuvių II-ji komanda laimėjo krepšinį prieš Esslingeno latvių II k-dą 31:26 (21:13). Estai pralaimėjo krepšinį Esslingeno I k. 28:39.

Ivairenybės

1. Douglas Chandor — amerikietis portretininkas — greitū metu pradės piešti "Didžiąją Trijųjų Jaltoje". Churchill bus lakūno rūbuos, su akiniais rankoje ir su cigaru penlinėje berūkstančiu. Roosevelt su jūrininko kepure. Stalinas — dar nežinoma, Chandor vyks tuo reikalu į Kremliū. Viso bus trys paveikslai: vienas kabos Vašingtone, antras Londone, o trečiasis Kremliuje. Kiekvienas iš Didžiųjų bus apsuptas savo krašto delegatų. Kas tie delegatai? — Dar dailininkas nenusprendė bet visa priklauso išimtinai nuo jo. "Punch" nuomone, iš viso būtų buvę gera, jei Chandor būtų parinkęs delegatus ir apčiai Jaltos konferencijai, gal būtų, tada "Krymo mugė" nebūtų išėjusi taip rūsti ir su žala kultūrai ir tautų laisvei.

2. "Truth" savo skaitytojams įdėjo šitokią mįslę: "Policijos aktuose rasta pastabos: "Ypatingos žymės: antras ir trečias kairiosios kojos pirštai suaugę. Kairioji ranka mažai pavaldoma. Išvaizda: be išraiškis. Plaukai: šatinas. Nosis: lygi ir ilga. Kakta stati, bet žema. Veidas: pailgas, rūstus, su raupu žymėmis". Policija šį 23 metų žmogų 1902 m. įvertino kaip "inteligentą" ir "profesionalą revoliucionierių". Tai daugelio pavardžių žmogus, būtent: David, Vajeradze, Ivanovič, Koba Soso. Tikrumoje tai buvo Josef Visiarionovič Džugašvili — taip, įspėjote jau. Tai buvo . . . Bet dabar jau yra . . . generalissimus Stalinas".

3. "Defilada" rašo: "2.000 metai. Turistai lanko Belvederį. Vadova aiškina: Cia gyvena didysis lenkas — Pilsudski, o po jo . . . lanko Belvederį. Vadovas aiškina: Cia gyvena po to kas?" Vadovas: "Niekas. Dar tebevedinama" . . .

3. "Zolnierz Polski" teigimu, Vidurio — Rytų Europa galima palyginti su perpildytu tramvajum, nes daugumas sėdi, o likusieji dreba krečiami ir laukia eilės sėdėti.

4. Vienas Londono laikraštis apie gyvenimą už geležinės užuolaidos sitaip rašo: "Autobuse pilietis plūstasi: — senas sukčius . . . Pagrobia svetimus kraštus ir savo imperia-listinę valdžią nori primesti visam pasauliui. Ir kuo jo metodai skiriasi nuo Hitlerio? Tas pats, tik kita spalva nudažyta. Jam nėra šventenybės, sutartys popieriaus gabaliukai, įsipareigojimas — niekai. Visur pilna jo šnipų. Kalba apie tautų laisvę, o jo krašte amžina vergija . . .

Ir čia prie kalbančiojo prisoka žmogus: "Draugas parodysi dokumentus". "Kodėl?" "O apie ką čia kalbėjai?" "Apie ką? aišku, apie Churchillį."

5. Ziniomis iš Varšuvos, komunistinė vyriausybė rinkimus į parlamentą atidėjo iki rudens. Tuo tarpu norima atlikti referendumą: gyventojai turės atsakyti į klausymus: "Ar sutinki su žemės reforma?" "Ar paremi vyriausybės pastangas demokratijai atstatyti?" ir t. t.

Vienas užsienio laikraštis priduria: "Reikėtų ir daugiau klausimų pastatyti, pvz., Ar nori kasdien pietums mėsos, Ar nori, kad Bierut Gomolka ir kompanijonai grįžtų ten, kur prieš karą gyveno? Tada vaizdas būtų plnnesnis ir tikresnis.

6. Vienas komunizuojantis lenkas iš ištremties grįžta į Varšuvą ir savo 5 metų sūnui parveža medinį šautuvėlį. Sūnus nudžiungia ir su šautuvu išbėga gatvėn. Ir kas toliau? Ogi tėvas pro langą mato ir girdi kaip sūnus pribėga prie pirmo geriau apsilvillusio žmogaus ir atkisęs šautuvą šaukia: "dava j časy" . . .

7. Ziniomis iš Svedijos, granitas, užsakytas Hitlerio paminklui, tebekasama, nors jau greit bus metai nuo Reicho kapituliacijos. [kandūs žmonės pastebi: juk Goebbels' iš anksto švedams sumokėjo už dvejų metų darbą, o švedai silydūs ir sutarčių nelaužo . . .

Iš „Kelyje Tėvyne".